

Степанов М. А., к. филос. н., научный сотрудник Сектора фундаментальных исследований культуры, Санкт-Петербургское отделение Российского института культурологии, г. Санкт-Петербург, Россия

Эксцесс техновизуальной культуры или что рисуют мухи?

Визуальная культура современности базируется на технологиях, позволяющих создавать изображения из текста и математических формул, что находит широкое применение в дизайне и повседневной культуре. Сфера искусства также подверглась технологической трансформации и в своих крайних (технологически передовых) проявлениях. Произведения искусства создают роботы и мухи (Д.Боуэн), отдельные массивы нейронов («Симбиотика») и т.д. Возникает вопрос: можно ли считать произведением искусства такой визуальный продукт? Очевиден ответ консервативных адептов искусствоведения – однозначно нет. Что тогда это за произведения искусства? Что они демонстрируют? Что происходит с визуальной культурой? Этим вопросам будет посвящен мой доклад (сопровождающийся визуальным материалом). Мне представляется здесь нужно корректировать само вопрошание, вопрос должен быть поставлен в концептуальном ключе. Если Джозеф Кошут говорил, что «искусство – это философия, ставшая конкретной», то «технологическое искусство – это конкретная философия медиа».

Тетерюк М. П., аспірантка кафедри журналістики (PhD програма «Масові комунікації»), Національний університет «Києво-Могилянська академія», м. Київ, Україна

Жіноче тіло як політичний інструмент: акції FEMEN в українських друкованих ЗМІ

Із 2008 року протестний жіночий рух FEMEN провів десятки акцій проти проституції та сексуальних злочинів, а також на підтримку прав жінок та свободи слова в Україні та за її межами. Особливістю цих акцій є їхня орієнтованість на медіа: написання прес-релізів, фото- та відео-документація. Оголені груди FEMEN стали

частиною популярної візуальності українського суспільства саме завдяки медійним репрезентаціям. Привернення уваги до політичних проблем за допомогою оголеного тіла виявилось ефективним не лише в Україні, де медіа часто орієнтовані на розважання аудиторії, але також підтримує сталу увагу західних медіа, – нещодавно портрет Олени Шевченко отримав другий приз міжнародного фотоконкурсу World Press Photo (2012).

Уявлення про жінку як про небезпечну непорядковану істоту, що має бути впорядкована символічним законом, має давню історію (Davis, 1975). Але як вказує Й.А. Ісаак (Isaak, 1996), не «внутрішня сутність» жінки, а її суспільне становище призводять до тотожності фемінного та субверсивного. Феміністичні авторки, слідуючи Юлії Крістевій, пов'язують цю жіночу субверсивність із семіотичною хорою (Кристева, 1997), що є не альтернативою (чоловічого) символічного дискурсу, а його підґрунтям і джерелом підризу зсередини (Russo, 1997). Ця фемінна субверсивність реалізована в європейському карнавалі та в карнавальних стратегіях сучасного феміністичного мистецтва (Isaak, 1996). Амбівалентність протестної стратегії FEMEN полягає в тому, що хоча вона підриває соціальну норму на жіночу публічну спектакулярність (Russo, 1997), використання конвенційних образів фемінності (молоді привабливі тіла, макіяж, високі підбори) нівелює спротив об'єктивації жінок, на який вони мають бути спрямовані. Використання ушкодженого, нестандартного тіла, стратегій гротеску та пародії є рідкістю в акціях FEMEN. Орієнтуючись на теоретичні роботи про жіночу субверсивність як політичний інструмент, пропоноване дослідження ставить на меті з'ясувати, яким чином використання трансгресивної образності в акціях FEMEN впливає на медіа-репрезентації, порівняно з тими, де така стратегія не використовується. З огляду на те, що медіа є центральним каналом, через який акції FEMEN потрапляють в публічний простір, це означає спробу порівняти політичну ефективність різних типів акцій. Для цього буде проведено кейс-дослідження медійного висвітлення в українських та зарубіжних медіа двох акцій FEMEN: «H2SO4 — коктейль “Азія”» та «Смерть виродкам». Перша акція відбулася перед центральною мечеттю Стамбула проти практики обливання жінок кислотою, зокрема невірних дружин чи жертв зґвалтування. Друга — пройшла біля будівлі Генпрокуратури України проти безкарності гвалтівників Оксани Макар. Обидва кейси об'єднані темами сексуальності та гендерного насилля та мають невеликий розрив у часі, що уможливило їх порівняння.